

[Ministeren for handel, industri og søfart.] fulde opfindelser indenfor industrien nu gøres af virksomhedernes tekniske funktionærstabe. Som følge heraf er spørgsmålet om, hvem der har retten til de opfindelser, der er kommet tilveje på denne måde, gennem årene blevet mere og mere aktuelt og har givet anledning til adskillig diskussion. Spørgsmålet om lovbestemmelser vedrørende arbejdstageres opfindelser var før den sidste krig fremme under forhandlingerne med de andre nordiske lande om en revision af de nordiske landes patentlove. Disse forhandlinger gav stødet til, at der blev optaget bestemmelser om dette emne i den finske patentlov af 7. maj 1943, og har også været medvirkende til, at der i Sverige er gennemført en selvstændig lov herom af 18. juni 1949. Krigen bevirkede, at spørgsmålet blev stillet i bero her i Danmark, men det blev påny rejst af det af arbejds- og socialministeriet nedsatte udvalg om revision af funktionærloven, der i den af udvalget den 19. november 1947 afgivne betænkning fremkom med en kort redegørelse for de problemer, som opstår i forbindelse med opfindelser, der gøres af funktionærer. Udvalget sluttede sin redegørelse med at udtale, at spørgsmålet om retsstillingen vedrørende funktionær-opfindelser bør tages op til løsning af lovgivningsmagten. Udvalget mente dog ikke selv at burde stille forslag i så henseende, idet man fandt, at spørgsmålet naturligt måtte løses i forbindelse med patentlovgivningen, og udvalget anså sig efter sin sammensætning ikke for tilstrækkelig kompetent til at påtage sig denne opgave.

Da sagen også blev rejst af Foreningen til Beskyttelse af videnskabeligt Arbejde, nedsatte handelsministeriet den 10. februar 1950 en kommission med den opgave at overveje og eventuelt gøre indstilling om en gennemførelse af en lovgivning angående funktionærers og arbejderes ret til de af dem gjorte opfindelser og opdagelser og om sådanne ansattes diskretionspligt. Kommissionen havde, som det vil fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, en meget alsidig sammensætning, og jeg tror, at alle de kredse, der kan være interesseret i sagen, har været repræsenteret i kommissionen. Den 10. marts 1951 afgav kommissionen en betænkning, hvoraf eksemplarer er omdelt til samtlige rigsdagens medlemmer.

Idet jeg med hensyn til de nærmere enkeltheder vedrørende det pågældende lovforslag skal tillade mig at henvise til betænkningen, skal jeg overfor det høje ting fremdrage de vigtigste af de grunde, der ligger bag lovforslaget, samt kort redegøre

for de principper, der er lagt til grund ved lovforslagets udarbejdelse.

Med undtagelse af nogle særlige bestemmelser i patentloven, bl. a. vedrørende stats-tjenestemænds adgang til at udtage patent på opfindelser, er der ingen positive bestemmelser i dansk ret, som regulerer forholdet angående retten til arbejdstageres opfindelser. Dansk rets almindelige regler fører til, at retten til at udnytte en opfindelse teknisk og økonomisk tilkommer opfinderen. Denne ret kan imidlertid overdrages til andre, f. eks. til den pågældendes arbejdsgiver. En sådan overdragelse kan hvile på udtrykkelig aftale, men kan også følge af andre forhold i forbindelse med ansættelsen, herunder det arbejde arbejdstageren er antaget til at udføre. I mange tilfælde vil det dog være tvivlsomt, om en sådan overdragelse kan siges at have fundet sted. Dansk retspraksis giver kun få holdepunkter for bedømmelsen af dette forhold mellem en arbejdstager og en arbejdsgiver. Det har været hævdet, at en opfindelse, som gøres af arbejdstagere indenfor en virksomheds arbejdsområde, må tilhøre virksomheden som sådan, når opfindelsens tilblivelse i det væsentlige må anses for at være betinget af forholdene i virksomheden, af de til rådighed stillede erfaringer, de laboratorier og materialer, der benyttes, og af samarbejdet med de øvrige ansatte. En sådan regel ses imidlertid ikke at kunne støttes på almindeligt antagne retsgrund-sætninger eller på foreliggende domspraksis. Det er også usikkert, hvorledes dansk ret stiller sig i de tilfælde, hvor stødet til opfindelsen hidrører fra en af den pågældende virksomhed stillet opgave, eller hvor opfindelsen er et resultat af et samarbejde mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren.

Hvis en arbejdstagers opfindelse i henhold til udtrykkelig aftale eller som følge af andre særlige omstændigheder må antages at tilhøre virksomheden, opstår der endvidere spørgsmål om, hvorvidt der tilkommer funktionæren et vederlag for opfindelsen. Dette spørgsmål vil ofte være løst ved udtrykkelig aftale eller fremgå af de almindelige ansættelsesvilkår, men i mange tilfælde står man uden holdepunkter med hensyn til afgørelsen af dette spørgsmål.

I mange funktionærkontrakter er det aftalt, at der ikke skal ydes funktionæren noget vederlag, idet vederlaget for eventuelle opfindelser anses for inkluderet i den almindelige løn. Undertiden ses det vedtaget, at vederlaget skal fastsættes af virksomheden. Sådanne aftaler vil eventuelt kunne tilside-sættes ud fra bestemmelserne i aftaleloven, men aftalelovens regler giver kun arbejds-